

SADRŽAJ

Predgovor Izdavača	5
Kratak osvrt na život i djelo autora	7
Uvod	9
Kur'anska uputa.....	11
Uzvišene težnje koje sadrži sura El-Fatiha	14
Pravi put.....	22
Uputa pravovjernih i zabluda nevjernika	28
Pravi je put najuzvišenija težnja vjernika.....	29
Božija jednoća (tevhid)	31
Način na koji Allah, džellešanuhu, hvali Sebe (tevhid el-esma' ve es-sifat)	35
Lijepa imena podrazumijevaju hvalu koja Mu pripada	42
O stepenima upute, posebnim i općim, a ima ih deset	44
Stepeni nadahnuća.....	52
Objašnjenje dva lijeka koje sadrži sura El-Fatiha (lijek za srce i lijek za tijelo)	59
Odgovor medžusijama i kaderijama	66
Odgovor džehmijama	67
El-Fatiha sadrži odgovor džebrijama	69
El-Fatiha sadrži odgovor onima koji kažu da je On nužni bitak, bez izbora i htijenja, i objašnjenje da Uzvišeni čini po Svom izboru.....	70
El-Fatiha sadrži odgovor onima koji negiraju činjenicu da Allahovo znanje obuhvata partikularije (detalje)	71
El-Fatiha sadrži odgovor onima koji negiraju vjerovjesništvo.....	71
Postojanje vjerovjesništva svjedoči o Allahovom svojstvu govora i obraćanja	74
El-Fatiha sadrži odgovor onima koji zagovaraju praiskon svijeta..	74
El-Fatiha sadrži odgovor rafidijama (šijama).....	75
El-Fatiha i njena obuhvatnost svih kur'anskih značenja.....	77

Podjela ljudi na one koji Allaha obožavaju i one koji traže pomoć od Njega	81
Podrobno razmatranje riječi: "Tebi se klanjamo".....	85
Odlike onih koji su dosljedni ajetu: "Tebi se klanjamo".....	88
Korist, mudrost i svrha ibadeta.....	93
Temelj ajeta: <i>Tebi se klanjamo</i>	102
Pozivanje poslanika vjerovanju da je samo Allah bog i da je On jedini gospodar	103
Stepen robovanja	103
Obaveze koje riječi: "Tebi se klanjamo" nameću svakom robu, sve do smrti.....	105
O podjeli robovanja na opće i posebno	106
O stepenima kur'anskih riječi: "Tebi se klanjamo", shodno znanju i djelu	109
Temelji ibadeta.....	110
Ibadeti jezika	114
Ibadeti ostalih dijelova tijela	116
Etapa koje uključuju kur'anske riječi: "Tebi se klanjamo"	122
Etapa budnosti.....	123
Etapa srčanog vida	125
Drugi stepen "basire"	126
Treći stepen: "basira" obećanja i prijetnje	127
Namjera (kasd).....	132
Odlučnost (el-azm).....	133
Redoslijed stupnjeva kojima se duhovni putnik kreće ka Allahu, džellešanuhu.....	134
Redoslijed stanja.....	136
Stupnjevi robovanja	141
Spoznaja blagodati	144
Razmišljanje	147
Božija jednoća (tevhid) i stav Herevija	147
Iščeznuće	150
Vrste iščeznuća (el-fena)	154
Uzroci ovog iščeznuća	158
Bit iščeznuća	158
Šta će salika (duhovnog putnika) zadesiti na putu iščeznuća.....	159

Opovrgavanje zabluda onih koji negiraju Allahova svojstva (el-muattile)	163
Treći stepen iščeznuća	165
Etapa preispitivanja	168
Ponižavanje zbog grijeha i korist uzimanja pouke	175
Etapa pokajanja	177
Bit tevbe	178
Suština pokajanja	180
Kako ploviti u lađi sudsbine?	195
Predupređivanje sudsbine sudbinom	196
Suština pokajanja	197
Razlika između bogobojaznosti i časti	197
Zaboravljanje grijeha	198
Skrivene ljepote pokajanja	199
Allahova radost zbog pokajanja	203
Allahova briga o čovjeku	205
Primjer Allahove radosti zbog pokajanja Njegovog roba	208
Dostavljanje Objave – dokaz protiv roba	211
Nefs sklon zlu	213
Šejtan postupno zavodi čovjeka	216
Poricanje dobrih i loših djela nema nikakvu osnovu	223
Kur'anske upute o lijepim i lošim djelima	226
Allah ne čini nepravdu	230
Primjeri iz Kur'ana	233
Pravna i medicinska mišljenja	236
Tri vrste ljudi	237
Neke pogreške duhovnih putnika (salika)	238
Odgovor onima koji misle kako se naredbe i zabrane ne odnose na njih	241
Razlika između Božije volje, ljubavi i zadovoljstva	245
Razlika između htijenja i ljubavi	246
Pomirenje sa sudbinom	250
Pokajanje običnog svijeta i njegova neispravnost kod odabranih ..	251
Učenje o jedinstvu bitka nastalo je iz džehmijskog učenja o nepostojanju Božijih svojstava i sufiske teorije iščeznuća (fena) ..	257
Pokajanje ljudi koji su na stepenu između običnog svijeta i naročito pobožnih i odlikovanih ljudi	258
Pokajanje odabranih ljudi zbog gubljenja vremena	260

Pokajanje za nemar.....	263
Odlaganje tevbe jeste grijeh	266
Tevba za jedan, a ne za sve grijeye	267
Propisi tevbe.....	269
Pokajanje onoga ko nije u stanju učiniti grijeh	276
Pokajanje, opasnosti odgode i ustrajavanja u grijehu	276
Tevba i odluka (nijet).....	280
Pokajanje i ljudsko pravo (hakk)	283
Da li se rob nakon pokajanja vraća na stepen na kojem je bio prije učinjenog grijeha?	285
Prednost pokornog roba nad onim ko se iskreno pokajao.....	288
Dokazi onih koji daju prednost iskrenom pokajniku koji čini dobra djela nad pokornim robom.....	291
Tevba u časnom Kur'anu.....	300
Tevba i traženje oprosta	302
Suština iskrenog pokajanja.....	305
Razlika između potiranja i oprosta grijeha.....	307
Čovjekovim pokajanjem Allahu, džellešanuhu, prethodi oprost od Allaha.....	309
Grijesi	313
Stavovi prvih muslimana o riječi lemem	314
Mišljenja prvih muslimana o velikim grijesima	318
Stavovi o velikom grijehu	327
Ljubav i praštanje	332
Stvari kojih se čovjek mora riješiti da bi postao pokajnik	335
Kufr, nevjerovanje.....	335
Veliki kufr	337
Kufr poricanja.....	339
Širk, mnogoboštvo.....	340
Mali širk	344
Licemjerstvo – nifik.....	348
Bojazan iskrenih muslimana od licemjerstva	358
Prijestupi (fusuk)	359
Uvjeti pokajanja grešnika	364
Pokajanje kradljivca	366
Grijeh i prekoračivanje granica (ism i udvan)	369
Razvrat i loše djelo (<i>fahša i munker</i>).....	372
Govor o Allahu, džellešanuhu, bez znanja.....	373
Ostali propisi pokajanja.....	375
Dužnosti prema ljudima	386

Pokajanje otimača imetka	391
Neoprostivivi grijesi	392
O grupama ljudi u griješenju.....	399
Prva grupa	400
Druga grupa	402
Treća grupa	403
Četvrta grupa.....	404
Peta grupa	405
Šesta grupa	408
Sedma grupa koja griješi o pitanju upute i napuštenosti.....	412
Osma grupa koja griješi u pogledu Allahovih lijepih imena i svojstava	415
Deveta grupa koja griješi u pogledu povećanja imana i brojnosti njegovih manifestacija	420
Deseta grupa koja griješi u pogledu Allahove milosti	424
Jedanaesta grupa koja griješi u pogledu moći i nemoći.....	425
Dvanaesta grupa slijedi iz prethodne	427
Trinaesta grupa koja griješi u pogledu ljubavi prema Allahu i ibadeta Njemu	429

SADRŽAJ

Etapa obraćanja	5
Vrste obraćanja Njemu	6
Vraćanje Allahu	8
Znakovi pokajanja i obraćanja Allahu (el-inaba).....	10
Etapa uzimanja opomene	14
Izvlačenje pouka, et-tezekkur, i razmišljanje o Allahu i Njegovim stvorenjima, et-tefekkur.....	14
Od čega se sastoji tezekkur, uzimanje pouke.....	17
Tumačenje značenja mudrosti i lijepog savjeta	18
Ubiranje ploda razmišljanja	23
Vrijednosti pažljivog čitanja Kur'ana	25
Šta kvari srce.....	28
Druga stvar koja kvari srce	31
Treća stvar koja kvari srce	32
Četvrta stvar koja kvari srce jeste hrana.....	33
Peta stvar koja kvari srce: pretjerano spavanje.....	34
Etapa pridržavanja (i'tisam).....	35
<i>I'tisam</i> krajnje pobožnih ljudi.....	40
Etapa bježanja	43
Etapa duhovne vježbe (rijadah).....	50
Etapa slušanja (es-sem')	55
Pohvalno slušanje.....	56
Druga vrsta slušanja	60
Prvo pravilo.....	68
Drugo pravilo	70
Treće pravilo	70
Nivoi slušanja	74
Etapa tuge (huzn).....	79
Etapa straha (havf)	85
Nivoi straha.....	87

Etapa saosjećanja (išfak).....	91
Etapa skrušenosti (hušu')	94
Definicija skrušenosti	95
Namaz i nedostatak skrušenosti	99
Etapa odanosti (ihbat)	104
Etapa odricanja (zuhd).....	110
Razilaženje po pitanju odricanja (zuhda)	116
Odricanje običnih ljudi i tragalaca	117
Stepeni zuhda	117
Etapa duboke pobožnosti (vera')	122
Suština pobožnosti	122
Definicija pobožnosti	125
Stepeni pobožnosti.....	126
Strah proizvodi pobožnost	130
Etapa posvećenosti (tebettul)	132
Stepeni posvećenosti.....	133
Etapa nade (redža')	139
Suština nade	139
Diskusija o definiciji nade	142
Stepeni nade	159
Etapa želje (čežnje).....	163
Stepeni želje	164
Etapa čuvanja (riaje)	168
Suština čuvanja	168
Stepeni čuvanja.....	170
Etapa samokontrole (murakabe)	174
Stepeni samokontrole	176
Etapa poštovanja Allahovih svetinja	184
Šta su Allahove svetinje?.....	184
Stepeni Allahovih svetinja.....	185
Etapa iskrenosti (ihlas).....	203
Stepeni iskrenosti	208

Iskrenost i jedinstvo cilja.....	214
Etapa pročišćenja (tehzib).....	215
Definicija pročišćenja	215
Etapa ustrajnosti na pravom putu (istikamet).....	221
Stepeni ustrajnosti	225
Etapa oslanjanja (tevekkul)	231
Oslanjanje na Allaha u Kur'anu i sunnetu	231
Značenje tevekkula.....	235
Suština i elementi tevekkula.....	239
Plod tevekkula	244
Međusobna sličnost pohvalnog i potpunog sa pokuđenim i manjkavim	245
Tevekkul i Allahova lijepa imena.....	247
Samoobmana u tevekkulu	247
Tumačenje tevekkula	247
Stepeni tevekkula.....	253
Etapa prepuštanja (tevfid)	265
Suština prepuštanja.....	265
Tefvid je općenitiji od tevekkula	267
Stepeni tefvida	268
Etapa pouzdanja u Allaha (es-sika billah).....	271
Stepeni pouzdanja u Allaha.....	272
Etapa predanosti (teslim)	275
Prepuštanje kao rezultat zadovoljstva i odabira	276
Stepeni predanosti.....	276
Etapa strpljivosti (sabr).....	282
Strpljivost u Kur'anu i sunnetu	282
Definicija strpljivosti	289
Vrste strpljivosti.....	290
Strpljivost je najteži položaj običnih ljudi.....	295
Stepeni strpljivosti	298
Strpljivost običnih ljudi	301
Etapa zadovoljstva (rida)	305

Suština zadovoljstva.....	305
Uvjet zadovoljstva.....	309
Zadovoljstvo je uvjet povratka duše njenom Gospodaru	312
Stepeni zadovoljstva	315
Status traženja	370
Etapa zahvalnosti (eš-šukr)	384
Suština zahvalnosti	384
Etimološko porijeklo pojma zahvalnost.....	387
Razlika između pojmova hamd i šukr	390
Ibn Kajjimova definicija zahvalnosti	391
Stepeni zahvalnosti.....	396
Drugi stepen: Zahvalnost na neželjenim stvarima.....	397
Treći stepen: Da rob svjedoči samo Onome Koji daje blagodati....	398
Etapa stida (el-haja')	402
Stid u Kur'etu i Sunnetu	402
Definicija stida	404
Stepeni stida.....	409
Etapa istinoljubivosti (es-sidk)	415
Izreke o istinoljubivosti.....	421
Definicija istinoljubivosti	427
Stepeni istinoljubivosti.....	428

SADRŽAJ

Etapa altruizma (isar)	5
Suština altruizma	5
Stupnjevi darežljivosti	7
Značenje riječi <i>isar</i> i <i>esere</i>	11
Stepeni altruizma	12
Etapa morala (huluk)	19
Moral u Kur'antu i Sunnetu.....	19
Vjera se u cijelosti sastoji od morala	25
Značenje morala	37
Stepeni morala	38
Suština lijepog ophođenja prema Stvoritelju	48
Etapa poniznosti (tevadu')	49
Šta su učenjaci rekli o poniznosti.....	53
Pokuđenost oholosti i pohlepe	56
Definicija poniznosti.....	57
Stepeni poniznosti	58
Etapa viteštva (futuvvet)	65
Suština viteštva	65
Definicija viteštva	69
Stepeni viteštva.....	70
Etapa čojstva (muruet)	78
Suština čojstva.....	78
Etapa otvorenosti srca (bast)	81
Stepeni otvorenosti srca	82
Etapa odlučnosti ('azm)	87
Stepeni odlučnosti	88
Etapa volje (irada)	92

Definicija volje	99
Stepeni volje.....	100
Etapa odgoja (edeb)	104
Definicija edeba	104
Vrste odgoja	104
Opis Poslanikovog odgoja	112
Odgoj je cjelokupna vjera	114
Pristojnost u ophođenju prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem	117
Učtivo ophođenje prema stvorenjima.....	122
Suština edeba	125
Stepeni odgoja	127
Etapa čvrstog uvjerenja (jekin).....	131
Suština i definicija čvrstog uvjerenja.....	131
Ibn Kajjimova definicija jekina.....	136
Stepeni uvjerenja.....	136
Etapa prisnosti (uns)	141
Definicija prisnosti.....	141
Stepeni prisnosti.....	141
Etapa spominjanja Allaha (zikr)	158
Odnos Kur'ana prema zikru	159
Primjeri kur'anskog odnosa prema zikru	160
Vrijednost onih koji Allaha spominju	164
Suština zikra.....	168
Razlika između nemarnosti i zaborava	171
Stepeni zikra	172
Etapa siromaštva (fakr)	177
Suština siromaštva	177
Definicija siromaštva	182
Stepeni siromaštva.....	183
Etapa bogatstva (gina)	189
Suština bogatstva.....	189
Stepeni bogatstva	189

Etapa željenog (murād)	194
Definicija željenog.....	194
Stepeni željenog	195
Etapa dobročinstva (ihsan)	202
Stepeni dobročinstva.....	203
Etapa nauke (el-ilm)	207
Značaj i vrijednost nauke.....	211
Definicija nauke.....	214
Stepeni nauke	214
Etapa mudrosti (hikmet)	222
Suština mudrosti.....	222
Stepeni mudrosti	223
Etapa pronicljivosti (firaset)	228
Vrste pronicljivosti.....	229
Definicija pronicljivosti.....	237
Stepeni pronicljivosti	237
Etapa veličanja (ta'zim).....	242
Stepeni veličanja.....	242
Etapa smirenosti (sekine)	250
Smirenost u Kur'anu i sunnetu	250
Definicija smirenosti.....	253
Vrste smirenosti.....	253
Smirenost neposlušnog	257
Stepeni staložene smirenosti	258
Etapa duhovnog mira (tuma'nine).....	262
Suština mira.....	262
Ibn Kajjimova definicija mira	264
Stepeni mira	266
Etapa ambicije (duhovna čežnja / himmet)	273
Suština ambicije.....	273
Stepeni ambicije	274

Etapa ljubavi (mehabbeh)	277
Definicija ljubavi	281
Forme i definicije ljubavi.....	283
Stvari koje vode Allahovoj ljubavi	288
Ljubav između roba i Gospodara.....	290
Kategorije ljubavi.....	301
Ljubav je privrženost srca između ambicije (himmet) i prisnosti (uns).....	308
Ljubav je prvi stadij iščeznuća (fena).....	309
Stupnjevi mimo ljubavi	311
Ljubav je karakteristika duhovnih putnika i vodilja na njihovom putu	311
Stepeni ljubavi.....	312
Etapa ljubomore (el-gajre)	320
Stepeni ljubomore	325
Etapa čežnje (entuzijazam / eš-ševk)	330
Čežnja je pokazatelj ljubavi	331
Čežnja je nemir u srcu i uzbuđenje zbog susreta s voljenim	333
Čežnja je naklonost srca prema onome ko je odsutan	334
Stepeni čežnje	336
Uznemirenost (el-kalek)	339
Suština uznenirenosti	339
Stepeni uznenirenosti	339
Žeđ (el-ataš)	342
Suština žeđi.....	342
Stepeni žeđi	343
Etapa zanesenosti (el-vedžd)	349
Suština zanesenosti	349
Stepeni zanesenosti.....	353
Zapanjenost (ed-dehš)	359
Suština zapanjenosti	359
Stepeni zapanjenosti.....	360
Etapa smetenosti (hejeman)	364
Suština smetenosti.....	364

Stepeni smetenosti	365
Bljesak (el-berk)	368
Suština bljeska.....	368
Stepeni bljeska	369
Eтapa kušanja (zevk)	374
Suština kušanja.....	374
Poglavlje o kušanju (zevku)	379
Kušanje je trajnije od zanesenosti i očitije od bljeska	379
Stepeni kušanja	381
Eтapa hitrog pogleda (lahz)	392
Suština hitrog pogleda.....	392
Stepeni hitrog pogleda	393
Eтapa vremena (el-vakt)	420
Suština vremena	420
Značenja vremena.....	424
Eтapa odabranosti (safa)	435
Definicija odabranosti.....	435
Stepeni odabranosti	436

SADRŽAJ

Etapa radosti (es-surur)	5
Primjeri radosti u Kur'anu	5
Stepeni radosti	12
Etapa skrivenosti (surr)	22
Suština skrivenosti	22
Kategorije skrivenih ljudi	24
Etapa udisaja (nefes)	40
Definicija udisaja.....	40
Tri su vrste udisaja	41
Usamljenost (gurbet)	49
Vrste usamljenosti	52
Stepeni usamljenosti.....	59
Potonuće (garak)	65
Suština potonuća.....	65
Stepeni potonuća	66
Prvi stepen: Utapanje znanja u izvor stanja	66
Odsutnost (gajbeh)	71
Suština odsutnosti	71
Stepeni odsutnosti.....	71
Postojanost (temekkun).....	77
Suština postojanosti	77
Stepeni postojanosti	78
Otkrivanje (mukašefe)	83
Osvjedočenje (mušahede)	95
Kome koriste Allahove riječi	95
Definicija osvjedočenja	95
Stepeni osvjedočenja.....	101

Viđenje (muajene)	109
Suština viđenja	109
Vrste viđenja.....	110
Život (hajat)	125
Suština života	125
U znanju se ogleda život srca	127
Drugi život: Život priključenja nasuprot kojeg je smrt odvojenosti.....	156
Treći život: Život nalaženja	157
Stezanje (kabd)	161
Širenje (bast)	169
Opijenost (sukr)	175
Šta izaziva pijanstvo	179
Znakovi opijenosti.....	181
Trezvenost (sahv)	186
Povezanost (ittisal)	192
Odvojenost (infisal)	201
Suština odvojenosti	201
Aspekti odvojenosti.....	204
Spoznaja (ma'rife)	209
Suština spoznaje	209
Razlika između znanja i spoznaje	211
Stepeni spoznaje	221
Iščeznuće (fena)	245
Suština iščeznuća	245
Stepeni iščeznuća.....	249
Postojanost (beka).....	262
Definicija postojanosti.....	262
Stepeni postojanosti	263
Utvrđivanje istine (tahkik)	267
Prikrivanje (telbis).....	273
Neprikladnost naziva poglavlja.....	273
Suština prikrivanja.....	274

Prikrivanje ima tri značenja.....	275
Drugo značenje:	284
Treće značenje: Prikrivanje postojanih	286
Načelo poništenja uzroka	288
Nalaženje (bivstvo / vudžud)	291
Suština nalaženja	291
Mišljenja filozofa, apologetičara, pristalica ittihada, koja su daleko od istine	295
Definicija nalaženja	297
Oslobađanje (tedžrid)	301
Suština oslobođanja	301
Stepeni oslobođenja	302
Osamljenost (tefrid)	304
Odvojenost aluzije na Uzvišenog	306
Odvojenost aluzije uz Allaha	307
Odvojenost aluzije od Allaha	310
Priklučenje (džem')	312
Stepeni priključenja.....	318
Priklučenje je krajnji stupanj duhovnih putnika	321
Krajnji stupanj duhovnih putnika je čisto robovanje	329
Tevhid.....	335
Poslanici su prvenstveno u tevhid pozivali	335
Odvojenost o kojem govori El-Džunejd	338
Razilaženje frakcija o pitanju tevhida.....	340
Vrste tevhida u koji su pozivali poslanici	343
Tumačenje ajeta On postupa pravedno (Ali Imran, 18)	351
Tvrđnje džehmija i mu'tezila.....	357
Ljudi shvaćaju ono čemu On svjedoči	358
Allahovo svjedočenje o poslanstvu	366
Urođena priroda kao Božije svjedočenje	368
Svjedočenje o pohvali učenjaka	371
Komentar svjedočenja učenjaka.....	371
Tevhid elite.....	398
Uzdizanje od nepouzdanosti intelekta je istina bez koje tevhid i vjerovanje nisu potpuni	407
Imansko odvajanje koje se tiče kadaa i kadera.....	414

Ispravno priključenje se sastoji u spajanju tevhidur-rububijjeta i tevhidul-uluhijjeta.....	416
Tevhid koji je Hakk prisvojio Sebi i pripisao Svojoj veličini.....	418